

Brüsszel, 2020.9.30.
SWD(2020) 312 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

2020. évi jogállamisági jelentés Országfejezet – A jogállamiság helyzete Cipruson

amely a következő dokumentumot kíséri

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

2020. évi jogállamisági jelentés A jogállamiság helyzete az Európai Unióban

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

ÖSSZEFOGLALÓ

A ciprusi igazságszolgáltatási rendszer 2019 óta strukturális változásokon és reformokon megy át a hatékonyságával és minőségével kapcsolatos fontos kihívások leküzdése érdekében, különös tekintettel a digitalizációra. A polgári, kereskedelmi és közigazgatási bírósági eljárások továbbra is rendkívül hosszúak. Az ilyen reformok közé tartozik új szakosított bíróságok létrehozása, a bíróságok átszervezése, a bíróképző iskola létrehozása, a polgári eljárásjogi szabályok felülvizsgálata és az ügyhátralék felszámolására irányuló intézkedések. Emellett függőben van a Legfelsőbb Alkotmánybíróság és a Felsőbíróság létrehozására irányuló reform. Sok ilyen reformról még folyamatban vannak az egyeztetések vagy késedelem figyelhető meg a megvalósításuk terén. Folyamatban van a Jogi Hivatal felülvizsgálata, amelynek célja a hivatal kapacitásának fokozása, beleértve a feladatkörök szétválasztását és a munkaerő-felvételi folyamatokat.

Ciprus némi előrehaladást ért el a korrupció kezelése és kivizsgálása terén, többek között nagy nyilvánosságot kapott ügyekben. A korrupció megelőzésével kapcsolatos legfontosabb jogszabályok elfogadása még folyamatban van. A jog továbbra sem szabályozza a lobbitevékenységet, illetve a visszaélést bejelentő személyek védelmét, és még nem került sor független korrupcióellenes hatóság felállítására. Vannak vagyonynyilatkozati szabályok, de a vagyonynyilatkozatok eredményesebb ellenőrzése tovább erősíthetné a meglévő rendszert. A kormánytagokra, tisztviselőkre és ügyészekre vonatkozóan létezik magatartási kódex, de a képviselőház tagjai tekintetében nincsenek hasonló rendelkezések.

Cipruson a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódáshoz való jog a Ciprusi Köztársaság alkotmánya által biztosított jogi és hivatalos védelmet élvez. A másodlagos jog kifejezetten védi az újságírók jogát a forrásaik megvédésére, és támogatja a médiapluralizmust a rádiós és televíziós ágazatban. Ugyanakkor kétségek merültek fel a médiahatóság függetlenségével kapcsolatban (például a kinevezési eljárások tekintetében). További aggodalomra ad okot, hogy nincs olyan keret, amely garantálná a tulajdonviszonyok átláthatóságát az írott sajtóban és a digitális médiaágazatokban, ami megnehezíti a tényleges tulajdonosok és a kereszttulajdonlás azonosítását és ellenőrzését ezekben az ágazatokban.

A fékek és ellensúlyok rendszere Cipruson magában foglalja a konzultációs folyamatot a minőségi jogalkotásra vonatkozó projekt részeként, illetve az utólagos alkotmányossági felülvizsgálatot. Ezt a felülvizsgálatot jelenleg a Legfelsőbb Bíróság végzi, és egy jogszabálytervezet át kívánja ruházni ezt a feladatot egy újonnan létrehozandó Legfelsőbb Alkotmánybíróságra. Egy másik jogszabálytervezet javítani kívánja a bírósági határozatok közigazgatási végrehajtását. A közigazgatási biztos, aki nemzeti emberi jogi intézményként működik, kihívásokkal nézett szembe, de a közelmúltban bővült a kapacitása. Létrejöttek a közéletben való polgári részvételt előmozdító keretek, de úgy tűnik, hogy a civil társadalmi szervezetek bizonyos problémákkal néznek szembe a nyilvántartási kerettel kapcsolatban, amely szerint legalább 20 alapító tagnak kell regisztrálnia.

I. IGASZÁGSZOLGÁLTATÁSI RENDSZER

A bírósági rendszer¹ hat kerületi bíróságból, hat jelenleg működő esküdtbíróságból², a közigazgatási bíróságból³, a nemzetközi védelmi közigazgatási bíróságból⁴ és a Legfelsőbb Bíróságból⁵ áll. Emellett működnek családi bíróságok, bérleti jogvitákkal foglalkozó bíróságok, ipari jogvitákkal foglalkozó bíróságok és egy katonai bíróság. A Legfelsőbb Bíróság bíráit a köztársaság elnöke nevezi ki a bírói kar tagjai közül a Legfelsőbb Bíróság ajánlása alapján. Az elsőfokú bíróságok bíráit a Legfelsőbb Bíróság valamennyi tagjából (elnök és 12 bíró) álló Legfelsőbb Bírói Tanács nevezi ki, helyezi át és lépteti elő⁶. Valamennyi elsőfokú bíróságon összesen 88 bíró, a Legfelsőbb Bíróságon pedig 13 bíró tevékenykedik. Az ügyészség független szervezet a köztársaság főügyészenek vezetésével. A főügyész – közérdekből a saját mérlegelési jogköre alapján – Cipruson bármely (jogi vagy természetes) személy ellen jogosult eljárást kezdeményezni, lefolytatni, átvenni, folytatni vagy lezárni bűncselekmény esetében. A főügyész vezeti továbbá a Köztársaság Jogi Hivatalát, amely független, és egyetlen minisztérium alá sem tartozik⁷. A főügyész emellett a Köztársaság, az elnök, a Minisztertanács és az egyes miniszterek jogi tanácsadója. Ellát az alkotmány vagy a jogszabályok által ráruházott minden egyéb funkciót és feladatot⁸.

Függetlenség

A bíróságok szervezetét és a bírák kinevezését érintő strukturális változások jelenleg egyeztetések tárgyát képezik. Az Igazságügyi és Közrendi Minisztérium 2019. május 30-án törvénytervezetet nyújtott be a képviselőházhoz⁹ a jelenlegi Legfelsőbb Bíróság két külön bíróságra – egy új, különálló Legfelsőbb Alkotmánybíróságra és egy Felsőbíróságra – való osztására vonatkozóan. Ugyanez, a képviselőház előtt függőben lévő jogszabálytervezet¹⁰ egy 16 bíróból álló fellebbviteli bíróság létrehozását tervezi. Egy másik, a képviselőházban vita tárgyát képező törvényjavaslat¹¹ az új Legfelsőbb Alkotmánybíróság és a Felsőbíróság bíráinak kinevezését részletezi. A törvényjavaslat a jelenlegi rendszeren alapul, amelyben a Legfelsőbb Bíróság bíráit a köztársaság elnöke nevezi ki a két legmagasabb joghatóság bíráinak javaslata alapján. A törvényjavaslat emellett arról rendelkezik, hogy az új fellebbviteli bíróság bíráit a Legfelsőbb Bírói Tanács fogja kinevezni, amelynek tagja lesz továbbá a főügyész, a Kamarai Tanács elnöke és egy, a hivatását régóta gyakorló ügyvéd.

¹ Az igazságszolgáltatás felépítésének leírásához lásd a CEPEJ által az Európai Bizottság megbízásából készült éves tanulmányt.

² Az esküdtbíróság korlátlan joghatósággal rendelkezik ahhoz, hogy első fokon bármely büntetőjogi ügyben tárgyalást tartson és határozatot hozzon.

³ A 131 (I)/2015. sz. törvény a közigazgatási bíróság létrehozásáról és funkciójáról.

⁴ A 73 (I)/2018. sz. törvény a nemzetközi védelmi közigazgatási bíróság létrehozásáról és funkciójáról.

⁵ A Legfelsőbb Bíróság fellebbviteli bíróságként jár el. Emellett alkotmánybíróságként is eljár.

⁶ Ciprus alkotmányának 157.2. cikke értelmében a bírák kinevezése, előléptetése, áthelyezése, kinevezésének visszavonása, menesztése és fegyelmi ügyei a Legfelsőbb Bírói Tanács kizárólagos hatáskörébe tartoznak. A fent említett alkotmányjogi rendelkezéssel az igazságszolgáltatásról szóló, 33/64. sz. törvény 10. szakasza foglalkozik részletesebben.

⁷ A két funkció elkülönül, és a két szolgálat eltérő személyi állománnyal működik.

⁸ A ciprusi alkotmány 112. cikke.

⁹ A képviselőház a Ciprusi Köztársaság parlamentje.

¹⁰ Törvényjavaslat a Ciprusi Köztársaság alkotmányának 11. felülvizsgálatáról.

¹¹ Törvényjavaslat az igazságszolgáltatással kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálatáról, 1215. o.

A bírói függetlenség megítélése átlagos. A közvélemény 55 %-a úgy ítéli meg, hogy a bírói függetlenség „meglehetősen jó” vagy „nagyon jó”, és ez az arány 2020-ban kismértékben csökkent. A vállalatok körében ez az arány 48 %, és az utóbbi években csökken¹².

A bírák kinevezésére új, részletes követelmények vonatkoznak. 2019 júliusában¹³ a Legfelsőbb Bíróság új, részletes követelményeket vezetett be a bírák kiválasztására, kinevezésére, értékelésére és előléptetésére vonatkozóan. Ennek célja az ilyen eljárások és a meglévő uniós bevált gyakorlatok harmonizálása. Ezek az új követelmények vonatkoznak az új bírák felvételére és előléptetésére¹⁴. A kiválasztás és kinevezés a széles körben, többek között a Hivatalos Közlönyben közzétett pályázati felhíváson alapul. A Legfelsőbb Bírói Tanács dönt a sikeres pályázókról egy olyan eljárás végén, amely biztosítani kívánja, hogy a pályázók megfeleljenek a tárgyilagos követelményeknek, illetve a szakmai alkalmasságra és a megbízhatóságra vonatkozó követelményeknek, valamint megfelelő tudásról tegyenek tanúbizonyságot.

Folyamatban van a köztársaság Jogi Hivatalának reformja. Az ügyészség élén a köztársaság főügyésze áll. A jogi rendelkezések értelmében tilos utasításokat adni a főügyésznek vagy beavatkozni a feladatai ellátásába¹⁵. Minden ügyész a főügyész utasításainak megfelelően és a főügyész nevében jár el a büntetőjogi ügyekben¹⁶. A főügyész emellett a Jogi Hivatal¹⁷ vezetője és a köztársaság jogi tanácsadója. Ez a sokrétű szerep aggályokat vethet fel azzal kapcsolatban, hogy az egyes jogi szakemberek és ügyészek képesek-e önállóan ellátni feladataikat¹⁸. A Jogi Hivatal funkcionális felülvizsgálatát 2019-ben végezték el független szakértők. E jelentés alapján a Miniszterek Tanácsa 2019. október 15-én véglegesített és jóváhagyott egy cselekvési tervet. Ez a cselekvési terv a köztársaság Jogi Hivatalának átfogó reformját tervezi. A reform többek között érinti a Jogi Hivatalon belüli önálló igazgatóságok átszervezését és létrehozását, új tisztségek létrehozását, az eljárások racionalizálását, a funkciók szétválasztását és a toborzási eljárásokat. A főügyész és a Pénzügyminisztérium jelenleg megbeszéléseket folytat a Jogi Hivatal költségvetési függetlenségéről szóló jogszabályjavaslatról¹⁹.

¹² Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblájának 44. és 46. ábrája. Az bírói függetlenség megítélése az alábbi kategóriákba sorolható: nagyon rossz (a válaszadók kevesebb mint 30 %-a gondolja úgy, hogy a bírói függetlenség meglehetősen jó vagy nagyon jó); rossz (30–39 %), átlagos (40–59 %), jó (60–75 %) és nagyon jó (75 % felett). Továbbá, egy közelmúltbeli, 19 uniós tagállamra kiterjedő felmérés arról tanúskodik, hogy a ciprusi jogászok megítélése szerint a bírói függetlenség nagyon rossz (10-ből 5,5 pont). ENCI/CCBE, Felmérés a jogászok körében a bírák függetlenségéről, 2018–2019, A Bírói kar függetlensége és elszámoltathatósága (7. ábra).

¹³ Európai Bizottság (2019), Cyprus: Creation of Objective Criteria for the recruitment and promotion of Judges (Ciprus: Tárgyilagos követelmények kidolgozása a bírák toborzása és előléptetése terén).

¹⁴ A Legfelsőbb Bíróság 2019. november 1-jén pályázati felhívást tett közzé az új követelmények alapján.

¹⁵ A ciprusi alkotmány 45. cikke értelmében a főügyész függetlenségének további eleme, hogy a köztársaság elnöke ellen eljárás indítható becstelenséggel vagy erkölcsi alávalósággal járó bűncselekmény esetében a főügyész által választott vád alapján.

¹⁶ Az alkotmány 112. cikke. A főügyész – közérdekből a saját mérlegelési jogköre alapján – jogosult eljárást kezdeményezni, lefolytatni, átvenni és folytatni vagy lezárni bűncselekmények esetében.

¹⁷ A köztársaság Jogi Hivatala jogi véleményt és tanácsot ad a minisztériumoknak az esetleges jogi ügyekben. Feladatai közé tartozik továbbá a kormányzati törvényjavaslatok jogi vizsgálata, mielőtt sor kerül azok benyújtására a képviselőházhoz vita és törvénybeiktatás céljából. A Jogi Hivatal képviseli továbbá a köztársaságot a bíróságok előtt valamennyi olyan közigazgatási és polgári jogi perben, amelynek egyik fele a köztársaság.

¹⁸ GRECO, Negyedik értékelési kör. Értékelő jelentés, 39. o., és a 2018. évi megfelelési jelentés, 11. o. (GrecoRC4(2018)9).

¹⁹ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

Minőség

Az igazságszolgáltatási rendszerre a digitalizáció szinte teljes hiánya jellemző. Az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatban nagyon kevés információ áll a közvélemény rendelkezésére²⁰. Továbbá nem érhető el elektronikus információk az ügyekben elért haladásról, és nincs elektronikus ügyviteli rendszer²¹. A 2020. évi európai szemeszter is foglalkozott ezzel a kérdéssel, és ajánlást tett az igazságszolgáltatási rendszer digitalizációjának fejlesztésére²². Az elektronikus bírósági igazgatási rendszer bevezetése a folyamatban lévő reformok egyik fő célkitűzése. Ugyanakkor a végrehajtása és a kapcsolódó közbeszerzési eljárások terén 2017 óta késedelmek figyelhetők meg. Eközben elkészült és valamennyi polgári nyilvántartásban és a Legfelsőbb Bíróságon is telepítésre került egy olyan elektronikus mininyilvántartás, amely lehetővé teszi a kérelmek hatékonyabb feldolgozását, amíg nem kerül sor az e-igazságszolgáltatási rendszer teljes körű végrehajtására²³. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a Legfelsőbb Bíróság bejelentette a bírósági eljárások felfüggesztését – a sürgős esetek kivételével – a Covid19-világjárványra válaszul adott szükséghelyzeti intézkedések részeként. 2020. május 4-től fokozatosan újra megkezdődnek a bírósági eljárások.

Elfogadásra került a bírák (élethosszig tartó) képzésével foglalkozó iskola létrehozásáról szóló jogszabály. A bírák képzésével foglalkozó iskola létrehozásáról szóló jogszabály elfogadására 2020. augusztus 14-én került sor²⁴. A bírák iskolája a Legfelsőbb Bíróságon fog működni, és feladatai közé tartozik majd a bírák igazságügyi képzése és oktatása²⁵, valamint az igazságügyi tudományos kutatás.

Hatékonyság

Az igazságszolgáltatási rendszer komoly kihívásokkal néz szembe a hatékonyság terén. Az elsőfokú bíróságokon a polgári, kereskedelmi és közigazgatási ügyek eldöntéséhez szükséges idő (2018-ban 737 nap, míg 2017-ben 1118 nap) továbbra is az egyik leghosszabb az EU-ban. A közigazgatási bíráskodásban az első fokon megfigyelhető hatékonyságnövekedés tükröződött az eljárások hosszának csökkenésében (2018-ban 487 nap, szemben a 2017. évi 2 162 nappal) és a magasabb lezárási arányban (2018-ban körülbelül 219 %, szemben a 2017. évi 74 %-kal). Ugyanakkor az utolsó fokon továbbra is rendkívül hosszúak az eljárások (2018-ban 2 156 nap)²⁶. A 2020. évi európai szemeszter keretében tett fent említett ajánlás is felvetette, hogy fokozni kell az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságát²⁷.

²⁰ Azt is meg kell jegyezni, hogy az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos jelenlegi statisztikai adatok nem teszik lehetővé a polgári és kereskedelmi peres ügyek ügyintézési idejére vonatkozó adatok közzétételét az uniós igazságügyi eredménytáblán.

²¹ Az EU 2019. és 2020. évi igazságügyi eredménytáblájának 27. ábrája.

²² A Tanács ajánlása Ciprus 2020. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Ciprus 2020. évi stabilitási programját.

²³ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

²⁴ Az N. 101(I)/2020. sz. törvény a bírói iskola létrehozásáról és működéséről.

²⁵ Az N. 102(I)/2020. sz. törvény a bírósági törvények módosításáról.

²⁶ Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblájának 5., 9., 10. és 12. ábrája.

²⁷ A Tanács ajánlása Ciprus 2020. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Ciprus 2020. évi stabilitási programját.

Elfogadásra került az említett hatékonysági kihívások kezelésére szolgáló cselekvési terv, és késedelmesen ugyan, de folyamatban van a végrehajtása. A reformprogram fontos lépése a ciprusi bíróságok funkcionális felülvizsgálatáról szóló, 2018 márciusában elkészült tanulmány²⁸, amely számos ajánlást tett a Legfelsőbb Bíróság és az elsőfokú bíróságok működésére, valamint a bíróságok igazgatására vonatkozóan. Az ajánlások alapján a kormány kidolgozta az igazságszolgáltatási reformra vonatkozó részletes cselekvési tervet²⁹. A cselekvési terv végrehajtásának elősegítése és támogatása érdekében az érdekelt felek³⁰ részvételével létrejött a bírósági reformokkal foglalkozó bizottság. A hatóságok ugyan elkötelezték magukat az igazságszolgáltatási rendszer hiányosságainak felszámolása mellett, de a legtöbb tervezett intézkedés végrehajtása terén késedelmek figyelhetők meg, mert még függőben vannak a képviselőházban.

A reformok gondoskodnak új bíróságok létrehozásáról. Új jogszabályjavaslat benyújtására került sor egy kereskedelmi bíróság létrehozása tekintetében³¹. Rendelkezéseket tartalmaz a majd a bíróság joghatósága alá eső ügyekre és a bírák végzettségére vonatkozóan. A cél az, hogy megfelelő fórum álljon rendelkezésre a nagy nyilvánosságot kapó kereskedelmi ügyekben való ítélethozatalhoz. E jogszabály elfogadásához vezető folyamatban öt bírói poszt már jóváhagyásra került, és szerepel az állami költségvetésben. Emellett egy másik új, szintén a képviselőház előtt lévő jogszabálytervezet rendelkezik a kerületi bíróságokon belül egy új joghatóság létrehozásáról. A jogszabálytervezet értelmében a kerületi bíróságok bírái joghatósággal rendelkeznek a hitelkeretekkel kapcsolatos viták ügyében benyújtott keresetek meghallgatása és a határozathozatal terén a vitatott összeg nagyságától és az ingatlan értékétől függetlenül. 2019 júniusában megkezdte működését az új nemzetközi védelmi közigazgatási bíróság³². Az ezt a bíróságot létrehozó jogszabálynak megfelelően ez a bíróság átveszi a közigazgatási bíróságtól a nemzetközi védelemmel kapcsolatos ügyeket, hogy felgyorsítsák az ilyen típusú ügyekben folytatott eljárásokat, és egyúttal több időt biztosítsanak a közigazgatási bíróság számára a többi ügyre. A bíróság kapacitása szeptember 1-jén két új bírót (a vonatkozó módosítás 2020 januárjában lépett hatályba) és a bírákat támogató tíz közigazgatási tisztviselő (ötven már megkapták a kinevezésüket) révén bővült³³.

A bíróságokon felhalmozódott ügyhátralék lezárása sürgető feladat a reformfolyamatban. A Legfelsőbb Bíróság kinevezte egy kerületi bíróság elnökét, hogy az „ügyekért felelős tisztviselőként” járjon el az ügyhátralék időben történő lezárásának nyomom követése és felügyelete érdekében. A bírói munkacsoport létrehozása további bírák felvételével (az eljárás már folyamatban van) és támogató személyzet toborzásával vette kezdetét. A Legfelsőbb Bíróság 2019. februári határozatát követően, amelynek értelmében a nemteljesítő hitelekkel kapcsolatos pénzügyi viták kezelésével hat, a kerületi bíróságokon szolgáló bírót bíznak meg, 2019 decemberében szakképzésre került sor³⁴.

²⁸ Európai Bizottság (2018), Functional review of the courts system of Cyprus (A ciprusi bírósági rendszer funkcionális felülvizsgálata).

²⁹ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

³⁰ A Legfelsőbb Bíróság elnöke (elnökként), a Legfelsőbb Bíróság két bírája, a Bírói Szövetség elnöke, a reformokkal és képzéssel foglalkozó igazgató, a hivatalvezető, a Pénzügyminisztérium, illetve az Igazságügyi és Közrendi Minisztérium képviselői, valamint a ciprusi ügyvédi kamara elnöke.

³¹ Lásd az előző lánkjegyzetet.

³² A 73 (I)/2018. sz. törvény nemzetközi védelmi közigazgatási bíróság létrehozásáról és funkciójáról.

³³ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

³⁴ Lásd az előző lánkjegyzetet.

A polgári eljárási szabályzat felülvizsgálata, amelynek 2020 júniusára le kellett volna zárulnia, idén októberre halasztódott. Ez fontos reform, amelynek hozzá kell járulnia az igazságszolgáltatási rendszer fokozott hatékonyságához. A polgári eljárásról szóló törvény módosítása meg kívánja könnyíteni az ingó javak lefoglalására vonatkozó bírósági határozatok végrehajtását. A felülvizsgált polgári eljárási szabályzat továbbá várhatóan hatékonyabbá teszi az ítéletek végrehajtását.

II. KORRUPCIÓELLENES KERET

Ciprus módosította a korrupcióellenes jogi keretét és a Miniszterek Tanácsa által 2019 májusában jóváhagyott nemzeti horizontális cselekvési tervét, amely a nemzeti korrupcióellenes stratégia legfontosabb elemeit hajtja végre. A főügyész általános illetékességgel rendelkezik, hogy bűncselekmények miatt vádat emeljen, többek között korrupció esetében. Az ügyészség jogi tanácsadást nyújt a korrupciós ügyeket kivizsgáló bűnüldöző hatóságoknak. Több jogi intézkedés vár elfogadásra, például a független korrupcióellenes hatóság létrehozásáról szóló törvényjavaslat, a lobbizásról szóló törvényjavaslat, valamint a korrupció jelentéséről szóló törvényjavaslat, amely rendelkezik a visszaéléseket bejelentő személyek védelméről is.

Ciprus a Transparency International 2019. évi korrupcióérzékelési indexe szerint 58 pontot kapott a 100-ból, így az EU-ban a 12., világszinten pedig a 41. helyen áll³⁵. Egy 2020. évi Eurobarométer felmérésben a válaszadók 95 %-a tartja széles körben elterjedt problémának a korrupciót (az uniós átlag 71 %), és a megkérdezettek 60 %-a érzi úgy, hogy a korrupció személyesen érinti a mindennapi életben (az uniós átlag 26 %)³⁶. A vállalkozások vonatkozásában a vállalatok 88 %-a tartja széles körben elterjedtnak a korrupciót (az uniós átlag 63 %), és 48 % szerint okoz problémát a korrupció az üzleti tevékenysége során (az uniós átlag 37 %). A megkérdezettek 24 %-a szerint kellő számú sikeres eljárásra kerül sor, hogy elriasszák az embereket a korrupciós gyakorlatoktól (az uniós átlag 36 %), míg a vállalatok 11 %-a véli úgy, hogy a vezető tisztviselőket megvesztegető emberek és vállalatok megfelelő büntetésben részesülnek (az uniós átlag 31 %)³⁷.

A korrupcióellenes büntetőjogi jogszabályok nagyrészt életbe léptek. A büntetőjogi és eljárásjogi szempontok, a bűncselekmények releváns fogalommeghatározásai és az elévülési idő biztosítottak, és nagyrészt összhangban vannak a nemzetközi előírásokkal³⁸. A korrupció miatt elítélt jogi személyekre vonatkozó szankciók a közbeszerzési eljárásokból való kizárást is jelentik. Egy törvényjavaslat rendelkezik a pénzbírságok összegének növeléséről és a vállalkozások tevékenységének ideiglenes beszüntetéséről a jogi személyek által elkövetett korrupció esetén. A sportversenyek manipulálása elleni küzdelemről szóló jogszabályt, amelynek célja a sport területén megfigyelhető korrupció felszámolása, 2017. december 15-én iktatták törvénybe, és új korrupciós bűncselekményeket határoz meg ezen a téren. A Ciprusi Köztársaság bíróságainak országhatáron túli joghatósága minden korrupcióval kapcsolatos bűncselekményre kiterjed.

A korrupcióellenes nemzeti cselekvési terv végrehajtása folyamatban van. A Miniszterek Tanácsa 2019 májusában jóváhagyta a korrupcióellenes nemzeti horizontális cselekvési

³⁵ Transparency International (2019), korrupcióérzékelési index.

³⁶ Az Eurobarométer 502. sz. tematikus felmérése (2020).

³⁷ Az Eurobarométer 482. sz. gyorsfelmérése (2019).

³⁸ GRECO, Harmadik értékelési kör.

tervet, amely a nemzeti korrupcióellenes stratégia³⁹ legfontosabb elemeit hajtja végre. A cselekvési terv néhány kulcsfontosságú intézkedése, mindenekelőtt a független korrupcióellenes hatóságot létrehozó jogszabálytervezet még elfogadásra vár. Továbbá, a képviselőház elfogadására vár 2017 májusa óta a korrupció jelentéséről szóló törvényjavaslat, amely rendelkezéseket tartalmaz a visszaélést bejelentő személyekről, illetve 2019 májusa óta a nyilvános döntéshozatali eljárásokban való átláthatóságról és egyéb kapcsolódó ügyekről szóló törvényjavaslat, amely rendelkezéseket tartalmaz a lobbitevékenységekre vonatkozóan. A független hatóság létrehozására várva⁴⁰ ideiglenes intézkedésként az Átláthatósági és Korrupciómegelőzési Hivatal feladata a nemzeti horizontális cselekvési terv végrehajtásának nyomán követése. Megtörtént a kapcsolattartási pontok kijelölése a közjogi szerveknél, de a Hivatal nem rendelkezik kellő számú munkatárssal⁴¹.

A korrupció megelőzése, kivizsgálása és a vádemelés több hatóság hatáskörébe tartozik.

Az Igazságügyi és Közrendi Minisztérium feladata a korrupció elleni küzdelem terén folytatott szakpolitikai koordináció. A főügyész általános felelősséggel bír a büntetőeljárások vonatkozásában, beleértve a lezárásukhoz való jogot. Az ügyészség (a Köztársaság ügyészsége, a főügyészi hivatal) közvetlen jogi tanácsadást nyújt a rendőrségi nyomozóknak. Tanácsadással szolgál a korrupcióval, a büntetőjoggal, a büntető eljárásjoggal és a bizonyítékokkal kapcsolatos kérdésekben. A rendőrség és a Köztársaság ügyészsége (a főügyészi hivatal) közötti kapcsolattartó pont. A hatóságok jelentése szerint 2013–2018 között összesen 120 korrupciós eset kivizsgálására került sor vagy kivizsgálása volt folyamatban, és ezek közül 98 lezárult, és 22 ügyben még folynak a vizsgálatok. 47 ügy tárgyalásra vár vagy folyamatban van a tárgyalása. 26 ügyben – ebből 12 ügy nagy nyilvánosságot kapott – 37 személyt ítélték el korrupció miatt, köztük a helyettes főügyészt, a képviselőház tagjait és volt minisztereket. A pénzügyi nyomozásokkal speciális rendőrségi csoport foglalkozik. Ez a csoport öt pénzügyi elemzőből/okleveles könyvvizsgálóból vagy ellenőrből és két tapasztalt rendőrségi nyomozóból áll. Támogatást kíván nyújtani a pénzügyi bűncselekményekkel, beleértve a korrupciós ügyeket, kapcsolatos súlyos bűncselekmények kivizsgálásával foglalkozó rendőrségi nyomozóknak, és meg kívánja osztani velük a szakértelmét. A rendőrségen belül a korrupciós vádak kivizsgálásával a belső ügyek szolgálata foglalkozik. Ez a szolgálat a rendőrségi korrump gyakorlatokkal vagy mulasztásokkal kapcsolatos, többek között anonim módon benyújtott állítások és panaszok kivizsgálásával foglalkozik. A belső szolgálat működik, és 12 korrupciós ügyet vizsgált ki, amelyek közül egy végződött ítélettel⁴².

A visszaélést bejelentő személyek védelme jogilag még nem biztosított. A munkáltató mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy a belső politikák révén megvédje a visszaélést bejelentő személyeket. A korrupció jelentéséről szóló jogszabálytervezet függőben van a képviselőház előtt. A tervezet további rendelkezésekkel kíván hozzájárulni a visszaélést bejelentő személyek védelméhez⁴³.

³⁹ A Miniszterek Tanácsa 2017 novemberében hagyta jóvá a nemzeti korrupcióellenes stratégiát.

⁴⁰ A jogszabálytervezet parlamenti elfogadás céljából történő benyújtására 2019 márciusában került sor.

⁴¹ Az Igazságügyi és Közrendi Minisztérium körülbelül 200 000 EUR összegű éves nemzeti költségvetéssel rendelkezik a nemzeti horizontális korrupcióellenes terv végrehajtására az Európai Bizottság által finanszírozott, 300 000 EUR értékű projekt mellett.

⁴² Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez; az országlátogatás összefüggésében kapott információk.

⁴³ Európai Programok Főigazgatósága, Koordináció és Fejlesztés – Európa, 2020, Ciprus, nemzeti reformprogram.

A lobbitevékenység nem szabályozott. A lobbitevékenységet szabályozó jogszabálytervezet parlament általi elfogadása 2019 májusa óta függőben van⁴⁴. A jogszabálytervezet szerint minden lobbicsoportnak regisztrálnia kell magát, és nyilvántartást kell vezetnie az üléseiről. E jogszabály elfogadása a tervek szerint a korrupcióellenes független hatóság létrehozását kíséri, és ennek a hatóságnak a feladata lesz a lobbisták nyilvántartásának vezetése. A lobbisták tevékenységét illetően jelenleg nincs önszabályozás, és Cipruson a lobbistáknak nem rendelkeznek szakmai szövetséggel.

Figyelmet kell fordítani az összeférhetetlenségre. Az összeférhetetlenség tekintetében a lobbizásról szóló törvénytervezet olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a vezető köztisztviselők összeférhetetlenségét szabályozzák. Várakozási időszak is bevezetésre került, amelynek értelmében a vezető köztisztviselők nem regisztrálhatnak a nyilvántartásba a szolgálatuk napját követő két éven belül. A kormánytagokra, tisztviselőkre és ügyészekre vonatkozóan létezik magatartási kódex, de a képviselőház tagjaira vonatkozóan nincsenek hasonló rendelkezések. A parlamenti képviselőkre vonatkozó magatartási kódex megszövegezésének és elfogadásának folyamata 2019 végén kezdődött. A kódex iránymutatást kíván adni azzal kapcsolatban, hogyan előzhető meg és kezelhető az összeférhetetlenség a parlamenti képviselők esetében.

Vannak vagyonyilatkozási szabályok, és tervben vannak a meg nem felelésre vonatkozó szankciók. Az elnök, a miniszterek, a képviselőház tagjai, a köztársaság egyes tisztségviselői, a magas rangú köztisztviselők és egyéb közszereplők kötelesek részletes vagyonyilatkozatot benyújtani a házastársuk és a kiskorú gyermekeik vagyonyilatkozatával együtt. Az ilyen nyilatkozatokat a hivatalba lépéstől számított három hónapon belül, a hivatali idő alatt háromévente, illetve a hivatali idő lejártát követő három hónapon belül kell elkészíteni/benyújtani. A köztársaság elnöke, a miniszterek és a képviselőház tagjai esetében a vagyonyilatkozatok egy parlamenti szakbizottsághoz kerültek benyújtásra, és nyilvánosan elérhetővé váltak 2019-ben. A többi tisztségviselő és a politikai közszereplők nyilatkozatainak ellenőrzésével megbízott speciális tanács a Miniszterek Tanácsa által 2017-ben kinevezett három tagból áll. A nyilatkozatok ellenőrzésével megbízott két testület (a parlamenti szakbizottság és a tanács) vizsgálatokat kérhet az okleveles könyvvizsgálóktól⁴⁵. A 2020. évi európai szemeszter összefüggésében készült jelentés tanúskodik a szabályok meglétéről, de problémák merültek fel a nyilatkozatok ellenőrzésével kapcsolatban. Az ellenőrzéssel megbízott tanács többször rótt ki pénzbírságot a nyilatkozatok benyújtásának elmulasztása miatt. Emellett aggályok merültek fel a nyilatkozatok pontosságát illetően⁴⁶.

III. MÉDIAPLURALIZMUS

Cipruson a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékoztatáshoz való jog a Ciprusi Köztársaság alkotmányának 19. cikke által biztosított jogi és hivatalos védelmet élvez. A másodlagos jog kifejezetten védi az újságírók jogát a forrásaik megvédésére⁴⁷, és támogatja a médiapluralizmust a rádiós és televíziós ágazatban⁴⁸. A tervek szerint sor kerül a sajtótörvény átdolgozására az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló átdolgozott irányelv

⁴⁴ Lásd az előző lábjegyzetet.

⁴⁵ Amennyiben a tisztségviselők a módosított 50(I)/2004. sz. törvény értelmében nem nyújtják be vagyonyilatkozatukat, a tanács legfeljebb 5 000 EUR összegű bírságot, illetve legfeljebb napi 100 EUR összegű meg nem felelési bírságot ró ki.

⁴⁶ Európai Bizottság, Country report Cyprus 2020 (Országjelentés – Ciprus 2020) (SWD(2020) 512 final).

⁴⁷ A sajtótörvény 8. cikke.

⁴⁸ Törvény a rádiós és televíziós műsorszolgáltatókról.

átültetésének vonatkozásában. A bejelentett változásoknak köszönhetően most először kerülne sor az elektronikus információs média kifejezett szabályozására, továbbá az újságírók jogaival foglalkozó további rendelkezések bevezetésére. A közsféra információihoz való hozzáférés jogáról szóló törvény (2017) várhatóan 2020 decemberében lép hatályba. Ciprus 2003-ban dekriminalizálta a rágalmozást⁴⁹.

Az audiovizuális médiaszolgáltatások szabályozásával foglalkozó szerv, a Ciprusi Rádiós és Televíziós Hatóság függetlensége jogilag biztosított. E hatóság illetékességi körét és feladatait a rádiós és televíziós műsorszolgáltatókról szóló, 7(I)/1998. sz. törvény (a módosítások szerint) 3. cikke tartalmazza. Idetartozik többek között a médiaszolgáltatók tényleges tulajdonjogi státuszának ellenőrzése a médiaszolgáltatók függetlenségének biztosítása, valamint a koncentráció, az oligopóliumok és a monopóliumok felszámolása érdekében, a médiaszolgáltatók munkatársaira vonatkozó újságírói és kreatív függetlenség biztosítása, valamint háromévente jelentés készítése a pluralizmus alakulásáról és a médiaszolgáltatókban való részesedés koncentrálásáról.

Ez a szabályozási rendszer létrehoz egy jogilag független hatóságot, amely egyértelműen meghatározott jogkörrel és megfelelő pénzügyi forrásokkal rendelkezik. Az MPM kiemeli, hogy a hatóság döntései rendszeresen közzétételre kerülnek, bírósági felülvizsgálat tárgyát képezik, és a kormány nem helyezheti hatályon kívül őket. Következésképpen az MPM a hatóság funkcionális függetlensége, végrehajtási jogköre és forrásainak megfelelősége tekintetében általában véve alacsony kockázatúnak minősíti a függetlenséget. A hatóság tényleges függetlenségét azonban közepes kockázatúnak minősíti. Ez a hatóság tagjainak a kormány általi kinevezésére vonatkozó kiválasztási kritériumokkal, a gyakorlati függetlenséggel, valamint az átláthatósággal és elszámoltathatósággal kapcsolatos aggályokra vezethető vissza⁵⁰.

Cipruson működik független sajtótanács, a médiapanaszokkal foglalkozó bizottság⁵¹. 13 tagból áll, és feladatai közé tartozik a(z) – írásos és elektronikus – hírmédia önszabályozása, és teljes mértékben független a kormányzati beavatkozásoktól és a bírósági ellenőrzéstől. Finanszírozását kizárólag az alapítói biztosítják, és a gyakorlati kódexe⁵² meghatározza az újságírók jogait és kötelességeit. A panaszokkal foglalkozó bizottság számos témával, többek között az információk pontosságával, a cáfolathoz való joggal, a magánélet tiszteletben tartásához való joggal, a szerzői joggal, az ártatlanság védelmével, a megkülönböztetéssel, a szakmai privilégiumokkal és a közérdekkel kapcsolatban fogadja a közvélemény panaszait. A Médiapluralizmus Monitor ajánlása szerint a média előtt álló közelmúltbeli ciprusi kihívások kezelése érdekében a szakszervezetbe tömörült és nem szakszervezetbe tömörült újságíróknak és a média valamennyi érdekelt felének újra meg kell erősíteni a pozícióját, és vissza kell szereznie a státuszát, hogy visszanyerje a közvélemény bizalmát⁵³.

A ciprusi keretszabályozás lehetővé teszi a média tulajdonjogviszonyainak bizonyos mértékű átláthatóságát az audiovizuális médiaágazatban. A Rádiós és Televíziós Hatóság biztosítja az átláthatóságot, főként a fent említett jogszabályban⁵⁴ előírt részletes

⁴⁹ 2019–2020 között Ciprus egy hellyel lépett feljebb a Riporterek Határok Nélkül globális sajtószabadsági indexén, és most a 27. helyen áll: <https://rsf.org/en/ranking>

⁵⁰ Médiapluralizmus Monitor, 2020 – Jelentés Ciprusról, 10. o.

⁵¹ A médiapanaszokkal foglalkozó ciprusi bizottság honlapja: http://www.cmcc.org.cy/about_us.html

⁵² Az újságírók gyakorlati kódexe: www.cmcc.org.cy/code_practice.html

⁵³ Médiapluralizmus Monitor, 2020 – Jelentés Ciprusról, 17. o.

⁵⁴ 16., 18., 19., 20. és 23. cikk.

engedélyezési és regisztrációs eljárások révén. A hatóság általi következetes vizsgálat tekintetében az MPM 2020 aggályokat vet fel a gyakorlati végrehajtás hatékonyságával kapcsolatban. Továbbá, nincs olyan keretrendszer, amely biztosítaná a tulajdonviszonyok átláthatóságát az írott sajtóban és a digitális médiaágazatokban, ami megnehezíti a végső tulajdonosok és a kereszttulajdonlás azonosítását és ellenőrzését ezekben az ágazatokban. Következésképpen az MPM magas kockázatúnak (81 %) minősíti a média-tulajdonviszonyok átláthatóságát. Ez más tényezőkkel – például a hírmédia jelentős koncentrálásával és a szabályozatlan online médiapiaccal – együtt azt eredményezte, hogy az MPM kockázatértékelése szerint a piaci pluralitás terén a 2017. évi alacsony-közepes kockázatot (34 %) 2020-ban magas kockázat (74 %) váltotta fel. Az MPM ugyanakkor rámutat, hogy a televíziós ágazatra nagy arányú pluralizmus jellemző, mert a hét kereskedelmi tv-csatorna közül négy és a közszolgálati médiaszolgáltató közel azonos nézőközönségi aránnyal rendelkezik.

Léteznek a politikai függetlenséget biztosító és az összeférhetetlenséget megelőző mechanizmusok. A politikai függetlenség tekintetében az érintett szabályozók hatékonyan érvényesítik a közhivatali betöltő személyek összeférhetetlenségéről szóló törvényben⁵⁵ meghatározott tulajdonjogi küszöbököt és korlátozásokat, elősegítve ezzel a pluralizmust. Az MPM azonban rámutat, hogy úgy tűnik, hogy a vállalati nyomás öncenzúrával jellemzett légkört teremt a szerkesztőségek munkatársai körében. Jelenleg nincs olyan keretrendszer, amely szabályozná az állami reklámköltségek elosztását, noha az MPM rámutat, hogy a gyakorlatban a rendszer látszólag megfelelően működik. A hatóságok tájékoztatták a Bizottságot, hogy a politikai kampányokkal kapcsolatos reklámköltségek méltányos elosztásának új mechanizmusa várhatóan 2020 végén lép hatályba.

Az újságírók biztonságát fenyegető veszélyek nagyon ritkák. Az Európa Tanácsnak az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítását célzó platformja 2019-ben nem tett közzé riasztást Ciprus vonatkozásában. 2020-ban egy riasztásra került sor egy házi készítésű csőbombával kapcsolatban, amely az MC Digital Media hírügynökség épületének (amely otthont ad a Cyprustimes.com helyi online hírportálnak és más, sporttal, pénzügyekkel és show-biznisszel foglalkozó online portálnak) bejáratánál robbant fel 2020. március 4-én, jelentős károkat okozva az épületben. A kormány gyorsan elítélte a támadást, és azt nyilatkozta, hogy az állam minden szükséges intézkedést megtesz az elkövetők azonosítására⁵⁶.

IV. A FÉKEKKEL ÉS ELLENSÚLYOKKAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZMÉNYI KÉRDÉSEK

A Ciprusi Köztársaság elnöki köztársaság. Ciprus elnöke az államfő és kormányfő egyben. A képviselőház a parlament, amely jogalkotási hatáskörrel bír. A képviselőknek és a minisztereknek is joguk van jogalkotási kezdeményezést benyújtani. A Legfelsőbb Bíróság illetékes a jogszabályok alkotmányossága ügyében⁵⁷. Több olyan független nemzeti hatóság, szervezet és intézmény létezik, amely célul tűzte ki az emberi jogok védelmét és biztosítását.

⁵⁵ A 2014. évi 12(I). sz. törvény az egyes tisztségviselők egyes szakmai és egyéb tevékenységek tekintetében való szakmai összeférhetetlenségéről szóló, 2008. évi 7(I). sz. törvény módosításáról.

⁵⁶ Ciprusi Köztársaság (2020), A Ciprusi Köztársaság hatóságainak válasza „A ciprusi MC Digital Media hírügynökség épülete elleni csőbombatámadás” című riasztásra, <https://rm.coe.int/cyprus-reply-en-pipe-bomb-attack-on-mc-digital-media-agency-offices-12/16809ce95e>

⁵⁷ Tervben van egy alkotmánybíróság létrehozása, amely átveszi a Legfelsőbb Bíróságtól a jogszabályok alkotmányossági felülvizsgálatának feladatát (lásd az I. szakaszt). Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

Folyamatban van az érdekelt felekkel a jogszabályok kidolgozásakor folytatott konzultáció hatékonyságának fokozása. A minőségi jogalkotásra vonatkozó projekt⁵⁸, valamint a Pénzügyminisztérium és a Jogi Szolgálat vonatkozó körleveleinek összefüggésében nyilvános konzultációt kell folytatni valamennyi érdekelt fél közreműködésével a kormányzati törvényjavaslatok benyújtását megelőzően. Minden törvényjavaslatot, amely jóváhagyás céljából benyújtásra kerül a Miniszterek Tanácsához, illetve ezt követően a képviselőház elé kerül törvénybe iktatás céljából, egy maradéktalanul kitöltött kérdőív kíséri, amely ismerteti a tervezett jogszabály valamennyi aspektusát és a lefolytatott konzultációt⁵⁹. Az elsődleges jogszabályokra és a további rendeletekre vonatkozó, Ciprus által 2017-ben bevezetett hatásvizsgálati keretszabályozás számos kihívással néz szembe. Ezekre a kihívásokra megoldás lehet a költségek és előnyök tágabb körének mérlegelése és egy hatásvizsgálati minőség-ellenőrzési felügyeleti szerv létrehozása⁶⁰.

A kormány felhatalmazást kapott, hogy intézkedéseket fogadjon el a Covid19-világjárvány leküzdésére. Nem került sor az alkotmányban szereplő szükséghelyzet kihirdetésére⁶¹, de a kormány alkalmazta a járványok ellenőrzéséről szóló törvényt (karanténtörvény), amely felhatalmazza a Miniszterek Tanácsát, az egészségügyi minisztert és egyéb minisztereket, hogy a szükséghelyzet kezelésével kapcsolatos rendeleteket adjanak ki⁶².

Egy jogszabálytervezet egy alkotmánybíróság létrehozására irányul, amely átvinné a Legfelsőbb Bíróságtól a jogszabályok alkotmányossági felülvizsgálatának feladatát. A Legfelsőbb Bíróság joghatósága alá tartozik, hogy ítéletet hozzon bármely jogszabály alkotmányossági megfeleléséről vagy a köztársasági szervek vagy hatóságok közötti hatásköri összeütközésről. Emellett meghallgatást folytathat a köztársaság elnökének jogorvoslatáról azzal kapcsolatban, hogy egy képviselőház által elfogadott jogszabály összhangban van-e az alkotmánnyal. Az alkotmánynak megfelelően a bírósági eljárásokban részt vevő bármely fél kétségbe vonhatja bármely jogszabály vagy határozat alkotmányosságát az érintett ügyben az eljárás során történő határozathozatal érdekében. Ebben az esetben az a bíróság, ahol ez a kérdés felmerül, elhalasztja a további eljárást a Legfelsőbb Bíróság határozatáig.

Egy reform a bírósági határozatok hatékonyabb közigazgatási végrehajtására irányul. Az alkotmánynak megfelelően a közigazgatási bíróság és a Legfelsőbb Bíróság felhatalmazással rendelkezik annak vizsgálatára, hogy sor került-e a határozataik érvényesítésére, és amennyiben nem, ennek megfelelően szankciókat róhat ki a jogszabályoknak megfelelően. Ugyanakkor még nem került sor a szükséges jogi alap törvénybe iktatására. A képviselőház előtt van az abban az esetben kirótt szankciókról szóló jogszabálytervezet, ha egy szerv, hatóság vagy személy nem tesz eleget a bírósági határozatoknak való megfelelési kötelezettségének.

⁵⁸ OECD, (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance – Cyprus (A szabályozási politika és kormányzás mutatói – Ciprus).

⁵⁹ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

⁶⁰ OECD, (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance – Cyprus (A szabályozási politika és kormányzás mutatói – Ciprus).

⁶¹ A köztársaság elnökének nyilatkozata a Miniszterek Tanácsának rendkívüli ülését követően, 2020. március 15. Az alkotmány 183. cikkében szereplő „szükséghelyzet” kihirdetésére nem került sor. Az alkotmányban szereplő „szükséghelyzet” a Miniszterek Tanácsának (amelyet az elnök vezet) kell kihirdetnie, és a kihirdetést be kell nyújtani a parlamentnek, amely elfogadja vagy elutasítja azt.

⁶² Ezek a rendeletek visszavonásig érvényesek. A korlátozások feloldása május 21-én kezdődött.

A közigazgatási biztos, aki hozzájárul az alapjogok védelméhez, kihívásokkal találta magát szembe. A közigazgatási és emberi jogi biztos (ombudsman) a nemzeti emberi jogi intézmény, amely 2015-ben B státuszt kapott a GANHRI-től⁶³. A GANHRI akkreditációs albizottsága az akkreditációs jelentésében ajánlásokat tett az ombudsman kinevezésére, az erőforrások elosztására és a költségvetési gazdálkodásra vonatkozóan⁶⁴. Az ombudsman kapacitásai a közelmúltban megerősödtek, és 2020-ban szükség volt a személyi állomány bővítésére⁶⁵. Ugyanakkor kihívásokkal nézett szemben, amikor a főszámvevő megpróbálta megvizsgálni a hatásköre gyakorlásának módját, amit a biztos a függetlenségébe való beavatkozásnak minősített. Az International Ombudsman Institute (IOI)⁶⁶ támogatta ezt az álláspontot, és a főügyész ezt követően leállította az eljárást. A biztos javaslatai és ajánlásai nem kötelező érvényűek. A biztos konzultálhat az érintett hatósággal annak érdekében, hogy megtalálja a módját annak, hogy a hatóság elfogadja és a gyakorlatban betartsa a biztos állásfoglalását⁶⁷.

Cipruson a civil társadalom nyitottnak minősül⁶⁸. Az önkéntesekkel és a nem kormányzati szervezetekkel foglalkozó biztos hivatala 2013-ban jött létre. Elő kívánja mozdítani a helyi szintű aktív civil részvételt, és valamennyi szinten támogatni kívánja a szervezett civil társadalom szerepét a kormányzati politikák kidolgozásának alkalmazásában. A Ciprusi Köztársaság Miniszterek Tanácsa jóváhagyott továbbá a biztos által készített három politikai dokumentumot (Az aktív polgárok chartája, A szervezett ciprusi civil társadalom, valamint Az önkéntesek jogairól és kötelezettségeiről szóló charta). Egy Önkéntesek Háza díjmentesen biztosít irodákat nem kormányzati szervezeteknek. A civil társadalmi szervezetek nyilvántartásba vétele azonban bizonyos aggályokat vet fel. Egy új, 2017-ben elfogadott jogszabály⁶⁹ egyértelművé tette a nyilvántartásba vételi folyamat szabályait, és az érdekelt felek összességében örömmel üdvözölték⁷⁰, de továbbra is különösen terhesnek minősül az a követelmény, hogy a szervezeteknek legalább 20 alapító taggal kell rendelkezniük⁷¹.

⁶³ A Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Világszövetsége.

⁶⁴ Az ENSZ egyetemes időszakos felülvizsgálata (2019) – Ciprus elfogadott hét azzal kapcsolatos ajánlást, hogy biztosítsa a nemzeti emberi jogi intézménye párizsi elveknek való megfelelését.

⁶⁵ A Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózatának észrevételei a 2020. évi jogállamisági jelentéshez, 58. o.

⁶⁶ Az IOI szerint a főszámvevő álláspontja összeegyeztethetetlen volt a Velencei Bizottságnak az ombudsmani intézmény védelmére és támogatására vonatkozó elveivel.

⁶⁷ Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez, 42. o.

⁶⁸ A CIVICUS értékelése; az értékelés az alábbi öt kategóriából álló skála mentén történik: nyitott, szűk, akadályozott, elnyomott és zárt.

⁶⁹ Törvény a szövetségekről, alapítványokról és egyéb kapcsolódó ügyekről. Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez, 47. o.

⁷⁰ Európai Nonprofit Jogi Központ, A more progressive NGO Law adopted in Cyprus (Haladóbb szellemű NGO-jogszabály elfogadása Cipruson).

⁷¹ Alapjogi Ügynökség, Standing and operational space of non-governmental organisations (NGOs) in contributing to respecting and promoting fundamental rights in EU Member States, Cyprus 2017 (A nem kormányzati szervezetek [NGO-k] helyzete és működési tere az uniós tagállamokban az alapvető jogok tiszteletben tartása és előmozdítása terén, Ciprus, 2017), 4. o.

I. melléklet: Források betűrend szerinti jegyzéke*

* A 2020. évi jogállamisági jelentéshez kapcsolódó konzultáció keretében beérkezett észrevételek jegyzéke megtalálható az (EB weboldalán).

A Bírói Tanácsok Európai Hálózata (ENCJ) / Az Európai Unió Ügyvédi Kamaráinak Tanácsa (CCBE), Felmérés az ügyvédek között a bírák függetlenségéről, 2018–2019 – A bírák függetlensége és elszámoltathatósága.

A médiapanaszokkal foglalkozó ciprusi bizottság (CMCC) honlapja: http://www.cmcc.org.cy/about_us.html

A Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózata (2020), A Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózatának észrevételei az érdekelt felekkel a 2020. évi jogállamisági jelentés vonatkozásában folytatott konzultációhoz.

A Tanács ajánlása Ciprus 2020. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Ciprus 2020. évi stabilitási programját.

Alapjogi Ügynökség (2020), Az Alapjogi Ügynökség észrevételei az érdekelt felekkel a 2020. évi jogállamisági jelentés vonatkozásában folytatott konzultációhoz.

Az újságírók gyakorlati kódexe: www.cmcc.org.cy/code_practice.html

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), Médiapluralizmus Monitor, 2020. <https://cmpf.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020/>

CEPEJ (2018), Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States (Tanulmány az uniós tagállamok igazságszolgáltatási rendszereinek működéséről).

Ciprusi kormány (2020), Ciprus észrevétele a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

Ciprusi Köztársaság (2020), A Ciprusi Köztársaság hatóságainak válasza „A ciprusi MC Digital Media hírügynökség épülete elleni csőbombatámadás” című riasztásra.

CIVICUS, Monitor tracking civic space. Ciprus. <https://monitor.civicus.org/country/cyprus/>

Európai Bizottság (2018), Functional review of the courts system of Cyprus (A ciprusi bírósági rendszer funkcionális felülvizsgálata). <http://www.supremecourt.gov.cy/judicial/sc.nsf/All/4F4B016078A6DA93C22583BD003D9CDB?OpenDocument>

Európai Bizottság (2019), Creation of Objective Criteria for the recruitment and promotion of Judges in Cyprus (A bírák toborzására és előléptetésére vonatkozó tárgyilagos követelmények kidolgozása Cipruson).

Európai Bizottság (2019, 2020), Az EU igazságügyi eredménytáblája.

Európai Bizottság (2020), Country report Cyprus (Országjelentés – Ciprus) (SWD(2020) 512 final).

Európai Nonprofit Jogi Központ, A more progressive NGO Law adopted in Cyprus (Haladóbb szellemű NGO-jogszabály elfogadása Cipruson). <https://ecn1.org/republic-cyprus-adopted-progressive-ngo-law/>

Európai Programok Főigazgatósága, Koordináció és Fejlesztés – Európa, 2020, Ciprus, Nemzeti reformprogram.

GRECO (2016), Negyedik értékelési kör. A parlamenti képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Értékelő jelentés. Ciprus.

GRECO (2018), Negyedik értékelési kör. Az országgyűlési képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Megfelelőségi jelentés. Ciprus.

Kommunikációs Főigazgatóság (2019), Az Eurobarométer 482. sz. gyorsfelmérése: A vállalkozások korrupcióhoz való hozzáállása az EU-ban.

Kommunikációs Főigazgatóság (2020), Az Eurobarométer 502. sz. tematikus felmérése: Korrupció.

OECD, (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance – Cyprus (A szabályozási politika és kormányzás mutatói – Ciprus). <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/indicators-of-regulatory-policy-and-governance-2019-cyprus.pdf>

Riporterek Határok Nélkül (2020), globális sajtószabadsági index.

Transparency International (2019), korrupcióérzékelési index.

Virtuális országlátogatás Cipruson a 2020. évi jogállamisági jelentéssel összefüggésben.

II. melléklet: Országlátogatás Cipruson

A Bizottság szolgálatai 2020 júniusában virtuális találkozót tartottak az alábbiakkal:

- Belügyminisztérium
- Főügyészség
- Igazságügyi Minisztérium
- Legfelsőbb Bíróság
- Nemzeti rendőrség
- Rádiós és televíziós hatóság
- Sajtó- és Tájékoztatási Iroda

* A Bizottság emellett számos horizontális találkozón vett részt az alábbi szervezetekkel:

- A sajtó- és médiaszabadság európai központja
- Amnesty International
- Az egész életen át tartó tanulás platformja
- Civil Society Europe
- EuroCommerce
- Európai Civil Fórum
- Európai Egyházak Konferenciája
- Európai Nonprofit Jogi Központ
- Európai Szövetség a Szabadságjogokért
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Nemzetközi Emberi Jogi Föderáció
- Nemzetközi Jogászbizottság
- Nemzetközi Sajtóintézet
- Nyílt Társadalom Igazságügyi Kezdeményezés / Nyílt Társadalom Európai Politikai Intézet
- Riporterek Határok Nélkül
- Transparency International EU